

Ana Šturm
BESEDE UPORA

»Besede so dogodki; ustvarjajo in spreminjajo stvari.«

– Ursula K. Le Guin

Ena beseda, ki (že od nekdanj) spreminja tok zgodovine. Vojna. Beseda (ne)moči.

»Nikoli več« je bila mantra, ki smo jo ves čas ponavljali, utopično prepričanje, da se kaj takega ne more več zgoditi, ponoviti.

»Nikoli več = vedno znova,« je te dni v prispevku za spletni medij *The Chronikler* zapisal vojni dopisnik Boštjan Videmšek. Vietnam, Jugoslavija, Afganistan, Somalija, Irak, Kongo, Kurdistan, Gruzija, Sirija, Ukrajina.

»To je ta nova normalnost, ki so nam jo obljubljali,« v *Mladini* dodaja Marcel Štefančič, jr. – ali kot je čivknil nekdo na Twitterju: »Virus je mutiral. Odpadli sta mu prvi dve črki in postal je Rus.«

Mir(no)!

**»Mogoče smo poimenovali stvari z njihovimi imeni:
tisti, ki pridejo za nami, bodo lažje razumeli.«**

– Gregor Strniša, *Cro-magnon*

Za rusko javnost vojne uradno ni, saj so oblasti (Roskomnadzor) medijem prepovedale uporabo te besede. »Uradno je to *specoperacija*, zaradi česar je po Rusiji v trenutku zakrožila anekdota, da je Roskomnadzor vsem knjižnicam v državi poslal obvestilo, naj naslov Tolstojevine knjige *Vojna in mir* takoj prilagodijo zdajšnji politični retoriki,« v *Sobotni prilogi* piše Branko Soban.

Neodvisni ruski časopis *Novaya Gazeta*, za katerega je nekoč poročala tudi Ana Politkovska, je prejel ukaz, da morajo v svojem poročanju nehati uporabljati besede »vojna«, »okupacija« in »invazija«. Vojno bomo še naprej imenovali vojna, pravi nobelov nagrajenec za mir Dimitri Muratov, ki časopis vodi že tri desetletja.

»Vsi avtorski režimi se bojijo resnice, bojijo se besed.«

– *Branko Soban*

»Danes več kot polovica človeštva živi pod avtorsko vladavino in v tem smislu je demokracija v svetu resno oslABLJENA,« pravi sociolog, politolog in profesor Rudi Rizman.

Tudi pri nas že daljši čas lahko spremljamo avtorske težnje. Vedno večji apetiti politike po nadzoru se te dni udejanjajo na TV Slovenija – od utišanja posameznih kritičnih glasov do degradacije in celo ukinitve nekaterih (predvsem političnih) oddaj. To vodi v postopno uničenje nacionalne medijske hiše oziroma v njeno preoblikovanje v režimski medij. »*Studio City* ni ukinjen (le predstavili so ga na 29. februar press),« se samo na pol hecajo v Mladininem *Rolanju po sceni*.

Novinarjem TV Slovenija so besedo (od)vzeli tako pred kot za kamero. Njihovo delo ob ruski invaziji na Ukrajino so popolnoma diskreditirali, ko so ga nadomestili s predvajanjem (in simultanim prevajanjem) *BBC World News*. Mnogi zaposleni so v tem času ugotovili, da nimajo več nobene besede pri odločanju. Programsko-produkcijski načrt (PPN) za leto 2022 je bil kljub nasprotovanju (proti je bilo 93 odstotkov novinark in novinarjev informativnega programa) sprejet. Podobno je potekalo tudi glasovanje za novega odgovornega urednika oz. urednico informativnega programa TV Slovenija. Čeprav je za kandidata Mitjo Preka glasovalo več kot 80 odstotkov novinarskega kolektiva, je generalni direktor Whatmough (ki sicer tudi sam ne izpolnjuje pogojev za svoj položaj) na to mesto imenoval Jadranko Rebernik.

Ponovno bo treba v boj za uredniško neodvisnost in profesionalno integriteto, za pravico do besede.

»Vse velike spremembe sveta se rodijo iz besed.«

– *Marjane Satrapi*

V predvolilnem obdobju aktivacija civilne družbe na ulicah prehaja v aktivacijo civilne družbe v volivke in volivce. V sodelovanju med ADDK (Aktiv delavk in delavcev v kulturi) in NON-GRUPO se je pod imenom *Beseda upora* pričelo zbiranje oz. urejanje uporniške rabe jezika: od poezije in proze, preko grafitov, protestnih transparentov in javnih nagovorov, do internetnih pripisov z namenom dokumentiranja fenomena nove rabe jezika v dobi iliberalnega zasuka slovenske oblasti proti Višegradu.

Beseda upora je večplasten projekt, ki zajema branje, poslušanje, opazovanje in iskanje uporniških misli in izjav. Izbor »upornih besed«, ki so navdihnile tudi pričujoči uvodnik, bo v obliki knjige izšel 21. 3. na svetovni dan poezije, pod urednikovanjem Dejana Kobana in z likovnim oblikovanjem Ištvana Išta Huzjana.

Koban in Huzjan sta izbrala tudi za prgišče »upornih besed«, ki jih lahko zasledite na straneh tokratnega Ekрана, več pa jih najdete na strani www.besedaupora.si, kjer si lahko naročite tudi brezplačen izvod omenjene knjige.

Od besed k dejanjem?

Ko besede izrečete ali zapišete, začnejo živeti svoje življenje.

Pred nami so pomembne nacionalne volitve v številnih evropskih državah, tudi pri nas.

Kot v prispevku *Smrt avtokraciji, svoboda narodu* piše Marcel Štefančič, jr., bi morali prav zdaj vsi »odločno obsoditi in odsloviti vse evropske avtokrate in liberalce, ki so z zaničevanjem demokracije, vladavine prava in človekovih pravic ustvarili moralni kontekst za napad na Ukrajino«. Avtokrate, ki Putinov napad na Ukrajino manipulativno in oportunistično izkoriščajo kot predvolilno darilo, avtokrate, ki svoje pozicije izkoriščajo zgolj in samo za uveljavljanje zasebnih interesov, avtokrate, ki izvajajo cenzuro nad mediji in masovno širijo dezinformacije ter izvajajo pritisk nad kritičnimi posamezniki in posameznicami.

Naj se sliši tudi vaša beseda upora. (Od)dajte (ji) svoj glas. Za boljši jutri za vse. Za demokracijo. Za kulturo. Za film. Še preden izgine vse, kar imamo radi.

